



УДК 330.354

ОЦІНКА ФАКТОРІВ ДОВГОСТРОКОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В. Москаленко

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, аспірант
Київ, проспект Перемоги, 54/1
E-mail: vm_me@ukr.net*

У статті наведено аналіз ключових факторів довгострокового зростання Львівської області та запропоновано розглядати в якості факторів довгострокового зростання не тільки інвестиційний або демографічний потенціал, але і освітню базу.

Розраховано інтегральний критерій довгострокового зростання на базі статистичних та адміністративних даних за останнє десятиріччя для регіонів України, проведено відповідне рейтингування.

Ключові слова: довгострокове зростання, конкурентоспроможність, людський розвиток.

Сьогодні дуже багато уваги приділяється короткостроковим коливанням економіки, пов'язаним із зовнішніми шоками та геополітичними негараздами. Цим наповнюються всі ЗМІ, це ми кожен день відстежуємо у телевізійних новинах – майже кожний слідкує за коливанням цін на нафту або біржовими індексами.

Довгострокове економічне зростання залишається поза увагою керівництва країни, більшості економічних експертів, і як наслідок, бюджетних коштів.

В Україні через часті вибори, жодна нова влада не питає, на якій основі буде розвиватися економіка через десять років. Занепадають галузі з високим терміном окупності інвестиційних проектів. Скерування бюджетних коштів носить споживчий характер та направлено на отримання лояльності певних соціальних груп.

Як наслідок, відсутність виваженої та раціональної політики довгострокового економічного зростання призводить до знищення освітньої, технологічної та демографічної основи економіки. Незначна увага приділяється також аналізу чинників саме довгострокового зростання, особливо на регіональному рівні, а також порівнянню регіонів України за потенціалом довгострокового зростання.

До ключових факторів, що впливають на довгострокове економічне зростання, більшість експертів відносять демографічну динаміку та структуру капіталу.

Рівень освіти як фактор економічного зростання в довгостроковому періоді рідко розглядають в Україні при розробці програмних та стратегічних документів.

При цьому рівень освіти визнається одним з ключових в ООН при розробці індексу людського розвитку (грамотність населення) та враховується у світовому індексі конкурентоспроможності, якій розробляє Світовий економічний форум.

При врахуванні рівня освіти в індексі конкурентоспроможності, акцент зроблено на якості викладання математики та природничих наук. Саме рівень викладання



математики, за думкою експертів Світового економічного форуму, є визначальним з точки зору формування конкурентоспроможності держави.

Україна за якістю викладання природничих наук та математики у 2014 році посіла високе 30 місце серед країн світу. Водночас Львівська область за цим показником серед регіонів України, згідно з Рейтингом конкурентоспроможності регіонів України, що складає Фонд «Ефективне управління», посідає 9 місце (на рівні Швеції та Польщі).

Але чи є цей фактор конкурентоспроможності фактором довгострокового економічного зростання області? Чи є позитивна динаміка цього показника, яка в змозі забезпечити якісне покращення людського капіталу та освітнього компоненту в економічному зростанні на довгостроковому горизонті?

За відповіддю на це запитання звернемось до результатів зовнішнього незалежного оцінювання області з математики з останні п'ять років. Результати ЗНО є непоганим емпіричним матеріалом, тому що вони відповідають одразу багатьом критеріям: порівнянність, регулярність, єдина методологічна основа.

На рис. 1 представлено результати області із ЗНО з математики у 2010 та 2014 роках.

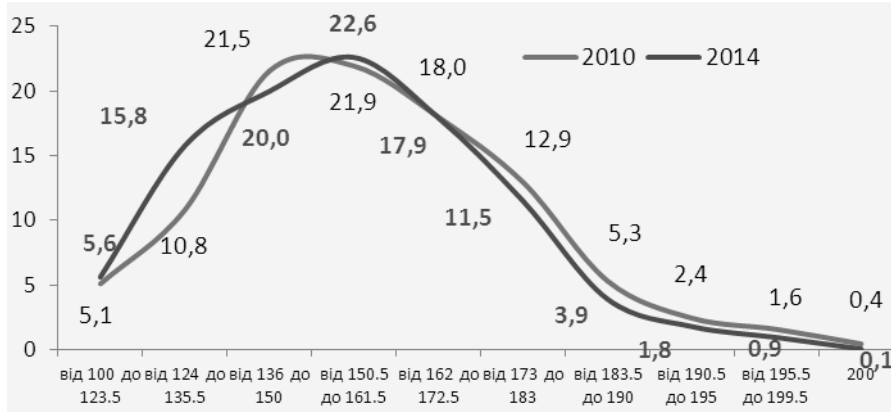


Рис. 1. Розподіл результатів ЗНО з математики у Львівській області у 2010 та 2014 роках.

Джерело: [4]

У 2014 році відбувається значне погіршення результатів ЗНО порівняно з аналогічними показниками п'ятирічної давнини. Незважаючи на те, що Львівська область у 2014 році займає місце в першій п'ятірці регіонів України за цим показником, результати учнів з математики впродовж останніх п'яти років погіршилися. Так, якщо у 2010 році майже піввідсотка учнів отримали найвищий бал з цього предмету, то в 2014 році – тільки 0,1%. Збільшилася на 5,5 в.п. також питома вага учнів, які отримали низькі оцінки (до 135,5 балів) – у 2014 році частка таких учнів складає понад 20%.

Незважаючи на відносно високу якість викладання математики у школах, результати ЗНО неминуче погіршуються.

Розглянемо ще один фактор довгострокового економічного зростання – це рівень інвестування. Існує багато напрацювань українських вчених з приводу технологічної готовності або інноваційного розвитку України. Важливою



матеріальною основою довгострокового зростання є саме оновлення капіталу, яке залежить від обсягу капітальних інвестицій в регіоні.

У 2012 році ВРП Львівської області склав майже 62 млрд. грн. при рівні капітальних інвестицій в 11,2 млрд. грн. Питома вага обсягу капітальних інвестицій в ВРП області склала 18% - це майже вдвічі нижче, ніж у 2007-2008 рр. – найкращому періоді для економіки області.

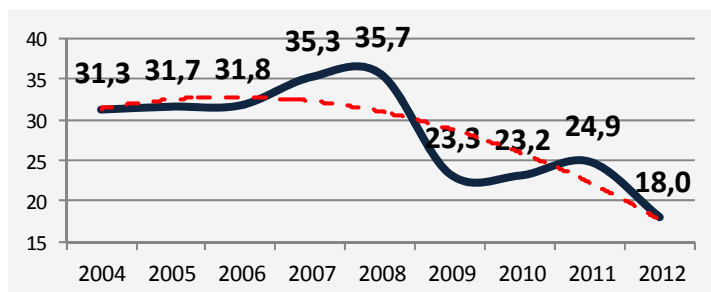


Рис. 2. Питома вага капітальних інвестицій у ВРП Львівської області, %

На слайді ми бачимо негативну тенденцію у рівні інвестицій – незважаючи на досить непогані номінальні показники обсягів, відносно валового регіонального продукту Львівщини – ці обсяги залишаються недостатніми для забезпечення сталого довгострокового зростання.

Насамкінець, необхідно також розглянути і демографічну ситуацію в області. Адже розвиток людського капіталу як фактор довгострокового зростання передбачає не тільки його якісні характеристики (наприклад, освітній рівень, один з аспектів якого було розглянуто вище), а й кількісні – динаміку чисельності населення.

Довгострокове прогнозування чисельності населення на регіональному рівні в Україні здійснюється, в більшості випадків, експертними методами, в тому числі за участю проектів міжнародної технічної допомоги. Одним з таких проектів є РЕОП («Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України», Канада), який допомагає органам влади в плануванні та прогнозуванні регіонального розвитку.

Проектом представлено прогноз демографічної ситуації в області до 2030 року, побудований на основі певних припущень щодо народжуваності, сальдо міграції та очікуваної тривалості життя.

Результати також невтішні – від 2011 до 2030 року кількість населення зменшиться на 4,6% і становитиме 2,41 млн. осіб. Внаслідок природних чинників (кількість померлих перевищуватиме кількість народжених) чисельність мешканців області зменшуватиметься, але і від’ємне сальдо міграції також впливатиме на кількість населення.

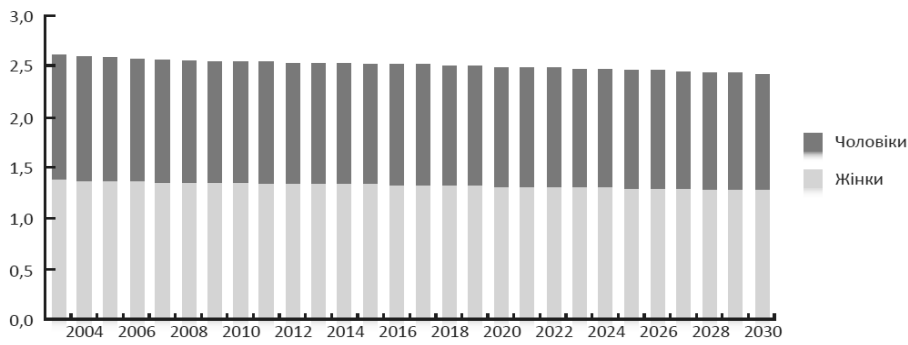
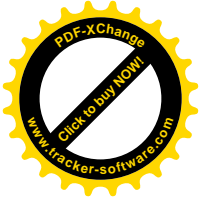


Рис. 3. Прогноз чисельності населення Львівської області до 2030 року, млн. осіб
Джерело: [2]

Звичайно, можна заперечувати негативні прогнози міграційного приросту: адже існує тенденція збільшення чисельності населення області за рахунок переселенців з тимчасово окупованої території АР Крим та Донецької та Луганської областей. Але ця кількість населення (до 10 тис. осіб) не може вирішити проблему міграції з регіону, що виникла багато років тому через безробіття.

Перелічені фактори – демографія, рівень інвестування, якість математичної освіти - може бути покладено в основу розрахунку інтегрального показника довгострокового економічного зростання регіонів України.

Згідно з інтегральним індексом довгострокового зростання, що був розрахований для всіх регіонів України, Львівська область знаходиться посередині зазначеного рейтингу з нормованим показником 0,64, де 0 – це найкращий результат, 1 – найгірший (рис. 4).

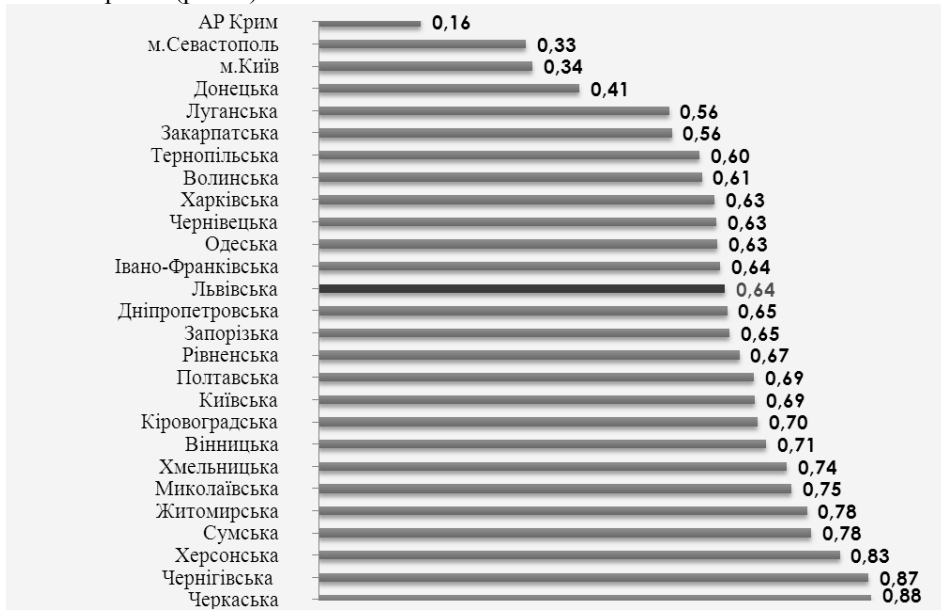


Рис. 4. Інтегральний індекс довгострокового зростання серед регіонів України (розраховано автором)



Рейтинг регіонів за потенціалом довгострокового зростання представлено на слайді. Як бачимо, Львівську область випереджають не тільки більш технологічно оснащені Луганська та Донецька області або міста – Київ та Севастополь, де традиційно більш висока якість освіти, але і деякі регіони Західної України – такі, наприклад, як Волинська, Тернопільська та Івано-Франківська області, де набагато краща демографічна ситуація.

Зрозуміло, що цей рейтинг є актуальним станом на початок поточного року. Сьогодні, коли окуповано Крим та зруйнована значна частина основних фондів Донецької та Луганської областей, не можна говорити, що потенціал для довгострокового зростання залишився сталим.

Але тим не менш, завдяки напрацьованому індикатору, можемо побачити певні диспропорції, що лежать в основі економічного розвитку регіонів України та впливають на нього на довгостроковому горизонті.

1. The Global Competitiveness Report 2014–2015. - World Economic Forum, 2014.
2. Демографічний прогноз до 2030 року для Львівської області. Звіт в рамках Проекту міжнародної технічної допомоги «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (проект «РЕОП»). – К., 2013.
3. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України. – Фонд «Ефективне управління» за підтримки Світового економічного форуму. – К., 2013.
4. Український центр оцінювання якості освіти. Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/>

THE ESTIMATION OF LONG-TERM GROWTH FACTORS IN LVIV REGION

V. Moskalenko

Kyiv national economic university named after Vadym Hetman, post-graduate student

The paper presents an analysis of the key factors for long-term growth of Lviv region/ The author proposed to consider as factors for long-term growth is not only an investment or demographic potential, but also educational base.

The author calculated an integral criterion for long-term growth which based on statistical and administrative data for the last decade for the regions of Ukraine. The appropriate rating was conducted.

Keywords: long-term growth, competitiveness, human development.



ОЦЕНКА ФАКТОРОВ ДОЛГОСРОЧНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

В. Москаленко

*Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана,
Киев, проспект Победы, 54/1*

В статье приведен анализ ключевых факторов долгосрочного роста Львовской области и предложено рассматривать в качестве факторов долгосрочного роста не только инвестиционный или демографический потенциал, но и образовательную базу.

Рассчитано интегральный критерий долгосрочного роста на базе статистических и административных данных за последнее десятилетие для регионов Украины, проведено соответствующее рейтингование.

Ключевые слова: долгосрочный рост, конкурентоспособность, развитие общества.